אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת תיז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח"י אדר תרע"ב - יפו
נמען: לשכת 'המזרחי' וד"ר פרנק

אגודת המורים ביקשה מהרב קוק להצטרף למחאה נגד בתי ספר של המיסיון. הרב קוק השיב שאינו יכול להצטרף יחד עם מורי הגימנסיה, שהיא סכנה לדת כמו המיסיון, אלא אם יודו רשמית שהיחס השלילי לקודש היה שגיאה ויתחילו לתקן. הם סירבו. בהרצאתו ב'תחכמוני' על 'המחשבה הישראלית וארץ ישראל' מחה הרב קוק גם נגד המיסיון וגם נגד הגימנסיה. הלקח: יש להעלות את רמת 'תחכמוני' כדי שיהיה מופת.

עיקרי הדברים

- מחאה נגד המיסיון - ותנאי ההצטרפות.
- הגימנסיה מכשירה לשמד.
- ההרצאה ב'תחכמוני'.
- חיזוק 'תחכמוני'.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח"י[4] אדר תרע"ב[5].

לכבוד הלשכה המרכזית, לפדרציה הציונית "המזרחי", ומעלת הנשיא הנכבד הרה"ח[6] המרומם מר ד"ר[7] פרנק נ"י[8].

שלו'[9] וברכה מקודש,

בתשובה על מכתבם הנכבד מיום ב' אדר דנא, בדבר אספת אגדת המורים מפה, נגד בתי-הספר המסיוניים ויחוסי אליהם, אציע בזה הדברים כהוייתם.

באו אלי בשם האגדה, לבקש השתתפותי במחאתם נגד המסירה להמסיון, והשבתי להם שאני מוצא כבדות גדולה לפני להשתתף במחאה זו, - הרצויה מאד מצד עצמה, - ביחד עם מורי הגימנסיה ביחוד, מפני שאני ככל שלמי אמוני ישראל, הננו מוצאים בהגמנסיה, ע"פ[10] תכניתה היום, סכנה לדתנו הקדושה, וממילא גם לאומתנו בכללה, דומה להסכנה של המסיון, ודעתי זו לא אוכל להמנע מלהרצותה בפומבי בעת הרצאת מחאתי נגד המסיון, וזה אני חושב שיוכל לעורר מצב בלתי-נורמלי על כללות אסיפת המחאה במה שהנכם מריקים

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 ח"י - שמונה עשרה (18)
5 תרע"ב - השנה תרע"ב (1911/1912)
6 הרה"ח - הרב החסיד
7 ד"ר - דוקטור
8 נ"י - נרו יאיר
9 שלו' - שלום
10 ע"פ - על פי

מהלב של חניכיכם כל לשד של קודש, ע"י[11] הסדר המעשי והתכונה התיאורית שלכם, שהיא מתיחסת בקלות-ראש נוראה לכל קדשי קדשנו, כבר אתם מכשירים אותם להיות מוכנים לפול במגפת השמד. יש לי עצה, אמרתי להם, שאוכל גם אנכי להשתתף עמכם יחד במלחמת-מצוה זו, אם תגלו את דעתכם באופן רשמי, שבאתם לידי הכרה, שהיחש השלילי, או הקר, לכל קודש ד', שהיה נהוג עד כה בהגימנסיה, הוא שגיאה יסודית, אפילו מצד הערך הלאומי, ושהנכם נגשים לתקן את החסרון הזה לימים הבאים, בהדרגה, אז אף ע"פ שיודע אני כמה יהיה דרך-תשובה זה רחוק מהמגמה העצמית של שומרי אמונים, מ"מ[12] אוכל למצא לנפשי איזה דרך להשתתף עמכם יחד במחאה נגד האויב המשותף, מבלי לעורר אז ע"ד[13] התביעות שיש לנו עליכם.

אבל כל זמן שמצדכם לא יהיה כל גילוי דעת להטבת המצב, לא אוכל לקחת חלק עמכם במחאה זו, מבלי שאעורר באותו מעמד ג"כ[14] את מחאתי נגדכם.

והנה הם לא הסכימו להרצות ע"ד צעד של הטבה, וגם הכירו את אי-הנעימות שתוכל לסבב הרצאתי כשאעיר בה את תביעותינו נגד הגמנסיה, וכל דרך ההפקר שלה, מצאו להם לנכון לעשות את מחאתם בלא השתתפותי. ואנכי בהרצאתי באולם ה"תחכמני", ע"ד "המחשבה הישראלית וארץ ישראל", מחיתי בקהל רב ב"ה נגד המסיון וגם נגד הגמנסיה, ושיטת החינוך השלילית בכלל, שמצאה לה בהגימנסיה את מבטאה המיוחד, ובארתי שאך הצלה אחת הן לנו, ליהדות בארץ ישראל ולכל התקות הלאומיות הגדולות התלויות בה, לרשם את החינוך התרבותי הלאומי, ע"פ הטבעיות הישראלית המיוחדת, בקודש ד' ממקור ישראל.

זהו כל התוכן של המאורע, שנתן את החומר להקובלנא ההתנפלותית של הכותב בעתון "העולם".

הענין כשהוא לעצמו, יכול להיות שאיננו כדאי לתשומת-לב מצדנו. אבל המוסר היוצא מזה הוא, שאנו חייבים להשתדל להרים את ערכו של ה,, תחכמני", בלימודי הקודש, בכל תכני היהדות שלו, וגם בלימודי החול, ובכל תכסיסיו, באופן שיוכל להיות למופת לחינוך תרבותי ישראלי באמת באי"י[15]. בפרטי ענין זה אין הזמן מסכים לי כעת להאריך, ועוד חזון למועד בעה"י[16]. והנני בזה חותם ברגשי כבוד ובברכת ד' מציון,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

11 ע"י - על ידי
12 מ"מ - מכל מקום
13 ע"ד - על דבר
14 ג"כ - גם כן
15 באי"י - בארץ ישראל
16 בעה"י - בעזרת השם יתברך